

ДМИТРИЙ КАРАЧОБАН

ИЛК

ЛАФ

ДМИТРИЙ КАРАЧОБАН

ИЛК ЛАФ

СТИХЛАР

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
«КАРТА МОЛДОВЕНЯСКЭ»
КИШИНЕВ * 1963

РЕДАКЦИЯДАН

Бу киятта типарлы генч, башлайыжы гагауз поэтинин, Дмитрий Карачобанын стихлары. Стихларында поэт метиннеер кенди халкынын кысметли йашамасыны. Айыры бөлмелердә о аннадәр генчлерин зааметини, севдасыны хем таа кәмил йашамак хем дүннедә баарышлык ичин оннарын савашмасыны. Шиндики йашаманын гөзеллининә, заамет, саваш хем севда романтикасына майыл оралак, поэт бүүк ажыйлан анәр халкын евелки зорчекмеклерини да бутакым, таа да инанны гөстерер некадар бүүктүр хем кысметлийдир инсанын ежел¹ совет кардашлыы айле-синдә.

---

¹ *Ежел* — судьба.

ЧЕКЕР ЙАШАМАА!

(ЖИТЬ ХОЧЕТСЯ!)

GAGAUZ MILLI ARHIVI

No 1312

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

ИЛКҖАЗЫН ЙОЛУ

(ПУТЬ ВЕСНЫ)

Илкҗазын ешил ени
Лүзгердә шу телебеер
Хер жанны, жансыз да кәр
Хош солуу дарсык беклеер.

Илкҗазын йолу оя,
Илкҗазын йолу узун,
Хеп өлә оя гелди
Илкҗазы гагаузун.

О бир йолду гүч хем саар
Катрансыз текерлекләр
Йолжу хеп офларды аар —
Ажыйардылар екләр.

Ба аарырды шылы гүн
Мут умут она чыкып,
Ба дизәр гелирди сес
Бувазыны да сыкып.

Сора генә дә калкыр
Ени умут чаарышы..,
Ама генә кахырын
Бастыарды арышы.

Дүшмектән хем калкмактап
Езиләрдиләр дизләр,
Нередән знетли гечти,
Калдылар дерин изләр.

Ама варды бир кувет —
Илкйазын солумасы —
О гелди — ачты топрак
Не гөзәл хем не фасыл!

О, Буджак, гөзәл топрак,
Ий сөзлә сән ууруну,
Илкйазын гелди сенин —
Бекледин чок сән ону!

БАН ТУРКУ ЧАЛЭРЫМ

(Я ПОЮ)

Дерменнәр гөрүнер
Йасы байырларда...,
Не урәәм севинер
Беним бураларда,

Нередә инсаннар
Гезәрдиләр ийилик,
Ба офларды оннар,
Ба биләрди челик!

Шинди сә бундан бир
Анылмак салт калды —
Гүрешин лүзгери
Ону хептән алды.

Байырдан бакэрым
Долайлара ирак,
Севимли шашэрым,
Дийшилер не топрак!

Папшойлар фышырдээр,
Даа гиби гөлгели,
Дередә йалабээр,
Узер гүн пергели.

Узлән бирли үрек,
Узлән ел дамарлы...
Нижә дә чевирсән,
Биз—хепсиндән варлы.

Йарашэр шен түркү
Гагауз сесинә,
Зерә халк сербестли
Хем дә дост хепсинә.

Не чалэр, не өтер
Ниструнун далгасы!
Бу шеннии алифлеер
Гагауз чыртмасы.

Бән дуудум хем бүүдүм
Сендә, мемлекетим,
Ени түркүм беним
Сөлеер сана метин.

Қалк, түркүм, сән үсек,
Уч ватанжа — уздан,
Де кафадарлара
Селәм гагауздан!

БАКТЫМ БАН ЙАШАМАЙ
(ПОСМОТРЕЛ Я НА ЖИЗНЬ)

Бактым бән йашамайа —
Онжаза хайыр инмиш,
Бактым сора долайа —
Долайым да дийшилмиш;
Бактым бән инсанара —
Кысмет гелмиш оннара,
Бактым кахыр нередә —
О са буулмуш дередә.

* * *

Гелди илкйаз генч үзлү,
Кырлар ешил пүлүзлү.
Кыр анныксыз — килитсиз,
Ени түркү биткисиз.
Инсан кыра алатлээр,
Түркүләр мера каплээр.
О шенни хем да узун
түркүсү гагаузун.

БИЗ ГИДЕРИЗ БУУК ГУНА
(МЫ ИДЕМ К БОЛЬШОМУ ДНЮ)

Чалэр сес беним дуйгум,
Лаф буламээр о уйгун.
Чалэр о пиетсиз сес чок —
Аазы вар, да дили йок.

Беним дуйгум — гениш кыр —
Чалэр Ватана хатыр;
Беним дуйгум-екинник —
Чалэр она метинник.

Түркү — о бир сызынты,
Уректә бир кызгынты;
Сызынтынын кавалы,
Беним түркүм хавалы.

Хей түркүм, беним түркүм,
Бош лафтан сән пек үркүн!
Да, бән чок түркү чалдым,
Нер'дә евелли андым;
Бу дийл пиет йанылмасы;
Ама зиет анылмасы...

Насыл шинди чалмаыйм,
Кысмети дә анмайым!
Насыл пиетләр койайым,
Түркүйә бән дойайым?

Чыкты чифтчи бүүк йола
Бин инсаннан колкола,
Не север о Ватаны —
Гит дә чифтчийи таны!

Йок кахырлы увалар,
Йок оручлу дувалар;
Силди чифтчи йашыны,
Калдырды о кашыны.

Йок инан масаллара,
Урек коркуданнара,
Шинди фикирләр бошта,
Уреклер'миз ий хошта.

Брак чыкырык-калеми,
Да кап ени талени.
Бөлүк зааметтә чалыш,
Ени надазда йарыш!

Вар Програма-хартя,
Ону куран — Партия;
Партиянын адыннан,
Бин аршынны адымнан,
Биз гидериз буук гүнә,
Да майыл бүтүн дүннә.

Дөрмөц нэгдэл мөн сэтгэл

* * *

Ачан ушажымы аалээр,
Саалымы беним ашаалээр.

Кефсизкенә комушум,
Раатсыз беним конушум.

Беладайкана күйүм,
Тутулэр беним гүнүм.

Зордайкана Ватаным,
Кайнээр гүүдемдә каным.

ЧЕКЕР ЙАШАМАА

(ЖИТЬ ХОЧЕТСЯ)

Ох мейдан, мейдан,
Дөрт тарафчыклы,
Гелер түркүләр
Айыры лафлы!

Не гүннәр гелди!—
Не гележек таа!
Йашамак ачәр,
Нижә гениш баа.

Чекер йашамаа,
Не дә пек чекер!
Гөзәл ишлерә
Елим гидишер.

1916

БА АРЫШЛЫК СЕСИ

(СЛОВО О МИРЕ)

GAGAUZ MILLI ARHIVI

№ 1312

АРХИВ

«CENTRUL DE ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

СТЕПАНА КУРОГЛО

2 Д. Карачобан. Изд. лад.

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

БААШЛА КЕНДИНИ

(ОТДАЙ СЕБЯ)

Хич уйку да йок,
Хич раатлык та йок
Буўнкү инсана.
Буўн бекчи олмаа,
Буўн солдат олмаа
Душтү тә сана.

Топ патламасын,
Зиет катламасын
Айлени дейни,
Баарыш ишинә,
Гүреш ишинә
Баашла кендини.

Бракма женк олсун,
Бракма гӧз солсун —
Ер ешережек
Да кысмет сана,
Севинмек сана
Омур вережек.

* * *

Кырлар — ени килим,
Гүнеш не дышарда!
Урәә дә пек илин
Сесли о кушлардан.

Капак аралыындан
Урэр йалпак бир шафк,
Каба да патындан
Инер тай-тай ушак.

Она илк сеседер
Гарип генч анасы,
Назлы йардым едер.
ешии адымнасын.

Дышар солуу таазя,
Башча гүлу сулу
Не пек исля, ачан
Дуиня бизим услу!

* * *

О, тарафым, тарафым,
Топраан ешил корафы!
Топражык биздә есмер,
Емиш хем башак беслеер.

Куйлер'миздә маалеләр —
Сулу бениз лаалеләр.
Жура чаләр аркушлар,
Хайада доләр кушлар.

Геврек өтер кларнетләр,
Ислә биздә адетләр.
Бизим инсан сармашды,
Миллетләрлән баарышлы.

Халклар — бизим денгимиз,
Ий ниет — бизим женгимиз;
Боллук — бизим уфкемиз,
Заамет — бизим тўфеемиз.

* * *

Беним лафчы тарафым,
Топраан ешил корафы,
Хер бир үрек — бир чичек —
Биздә дүш олэр герчек.

Хер бир фиданда үз куш,
Инсан кол-кол тутунмуш.
Бизим хору чок кызлы,
Ба йаваш о, ба хызлы.

Чөкмекләр сейди сетли,
Зерә инсан кысметли.
Ойун жапар, шыралы,
Гел хепси, ким буралы;
Бизим хору — бүүк пергел —
Гел, Гаванна, Делли гел!

Шафктан качэр каранник,
Кафадарлаа йок анник.
Гел, ачык олсун ўраан
Хем дā ий гүлүмсеман;
Гел баарышлы ойуна
Бизим Нистру бойуна!

* * *

Ий гежә дә дийл гүндүз,
Женкләр — бири дийл мүнүз.
Аарээр женк даатмаа топраа,
Курутмаа ешил йапраа.
Женк бизә дийл кафадар,
Дийл ләзым да окадар,
О бизә дийл ий йолжу,
О бизә — бир йабанжы —
Тараамызда бежи йок,
Арамызда сөзү йок.
Таа ий женкләр олмасын
Да кана тоз конмасын;
Таа ий женк топ атмасын,
Кабаатсыз кан акмасын.
Женк дүзеннәр сенсиннәр,
Түфекләр күфленсиннәр.

Гүлелим йашаркана,
Гөзүмүз бакаркана
Учалым гезәркәнә,
Ени йол дузәркәнә.

* * *

Вар ики ушажыым,
Нижә ики копча,
Ойнээрлар соакта,
Атлээрлар топча.

Оннара гүн урэр
Булут арасындан,
Йашамак гүлүмсеер
Шафклы тарафындан.

Ко, о гүлүмсемек
Оннардан качмасын,
Ко, йаамур еринә
Женк куршум сачмасын.

Ко кара топлары
Атмасын бир дели,
Ко топлар еринә
Силкинсин зердели.

Иашамак капуста
Ко хич капанмасын,
Женгин адыны да
Ко кимсей анмасын!

* * *

Беним ени йашамам,
Сән дийлсин дертли шаман,
Сенин аннын гүнешли,
Сенин үрәән гүрешли;
Сән дур-отур демеерсин,
Учмаа канат верерсин,
Учмаа бүүндән йаарына,
Шафклы гүнүн ардына
Учаннар пек калаба,
Гиденнәр пек балабан.
Ленин оннары едеер,
Фучик оннарлан гидер.
Не кувет үрмәәм аләр —
Ватаным кадар оләр!

Бана хич бир йок зорлук,
Гуусумдә йанэр солук:
Дорулук дүзмәә топраа,
Да буусун өмүр йапраа,
Йаарынын ешил йапраа.

ЛАК-ТЫК...

Ики сыра
атлы гидер,
бүтүн йолда
өлүм екер...

Солдат кайнээр:
«Не биз йаптык!»
Калтак кырцлээр:
ләк-тык, ләк-тык.

Ләк-тык, ләк-тык,
ләк-тык, ләк-тык,
йолумузда
он күй йактык.

Гүн гечти, тә
авшам артык,
калтак кырцлээр:
ләк-тык, ләк-тык.

Ләк-тык, ләк-тык,
ләк-тык, ләк-тык,
үз евлaды
суйа аттык.

Тай аяанда
нал йалабык,
чайыр өтер:
ләк-тык, ләк-тык.

Ләк-тык, ләк-тык,
ләк-тык, ләк-тык,
бин анасыз
үүсүз брагтык.

Да насыл биз
бөлә саптык
кендимиздән?
Ләк-тык, ләк-тык,

Ләк-тык, ләк-тык,
ләк-тык, ләк-тык,
чок касаба
күлә каттык.

Дири жанын
гөзү ачык:
өлүм гидер.
Лак-тык, лак-тык,

Лак-тык, лак-тык,
лак-тык, лак-тык,
бе насыл биз
буну йаптык?

Чиркин сесä
лак-тык, лак-тык
аман, быктык,
быктык, быктык!

Ким таа дири,
бакэр шафка,
калк хербири:
кави, йуфка.

Коркунузу
сыбыдыныз
да өлүмү
дургудунуз!

Баарыш сеси
ко үресин,
башчайа танк
ко гирмесин!

Женк гитмесин
кырымыза,
о чыкмасын
уурумуза,

капамасын
гуну, айы,
дургутмасын
йашамайы!

**НЕ ДА ЧОК
ЧЕКМИШИК БИЗ!**

(КАК МНОГО МЫ СТРАДАЛИ!)

* * *

— Бешалма, сән Бешалма,
не вар евелдән калма
сендә?

Сән чыкар үзә,
ачыкла ислә бизә.

— Ее, аннадыйм бән, кашым
Варды беним дөрт ташым,
ама оннар даалдылар,
йаамурда фаландылар.
Варды биздә бир попаз,
айык гезәрди о аз.
варды үч ев керемет
бир да нотар шеремет.
Варды баажы бурада —
хеп инәрди арадан.,
бирәр көпек токатта
хем үч жандар соакта.

Инсан йашарды түрлү:
варды раатсыз хем гүрлү,
кимиси гиимни хем токту,
чойунда са бишей йокту:
не кесер,
не енсер,
не одун,
не сомун,
не бибер, не патлажан,
не елиндә бир филжан
Ама не са варды да:
өлү гарга пардыда,
бир бейгир
кырык ахырлан,
бир дүннә
долу кахырлан.

Сәгүмүк

* * *

Кахыры север азы,
кахыр бизә дийл ләзым.
Кахыры не гийерләр,
кахыры не ийерләр,
не северләр, бакэрлар,
не башына такэрлар.
О дийл казанч, дийл тарла,
дийл илач йаралара;
о дийл кавал — чаласын
дийл дә манжа — банасын...
Шинди кахыр ининдә,
вакыдын деринниндә.
Биз йашээрыз енийжә,
биз йашээрыз шеннийжә.

ОЛДУМ БАН ЧЫРАК
(БЫЛ Я БАТРАКОМ)

Кысметтандим бан ирак,
олдум йолжу хем чырак.
Йашадым бан ахырда,
секиз ока кахырда,
тамахларлан урулдум,
кырлигамнан курулдум.
Гөрдүм зенгин софрасы.
бана душтү трофасы.
гөрдүм сыкы чорбажы —
долмасын хич торбажыы.

Гөрдүм инсан —
нижә шейтан.
Варды ийси —
чизмә гийсин!

Кимнәр гечти үстүмдән —
датмасын кысметиндән!
Ким бракты бени өлмәә —
олмасын бир пак гөлмәә!
Ким чыраа куйтулады —
бир йылдыз олсун ады!
Туз-екмәә ко битмесин,
кысмет ондан гитмесин!

АЙЛЫҚЧЫЛАР
(ПУТЕЙЦЫ)

Айлыкчылар кул ер'нә
ишлеәрдиләр,
ерифләр севгилер'нә
дүшүнәрдиләр.

Чекичләрлән еллер'ни
олдурардылар,
йаныклыклан үреени
долдурардылар.

Йортуда верәрдиләр
оннара боза,
хепси дә ичәрдиләр
дүшүнүп узаа...

Ким бекләрди, ким билсин
боза гүнүнү,
салт силәрди кимиси
пешлән гөзүнү.

ЗОРДУ...
(БЫЛО ТЯЖЕЛО...)

Су олойлан катылыр,
кумдан чаты йапылыр,
куш тикенә салт конмаз,
ийридән дору олмаз.
Зорду, кимди калпаксыз,
ама зорду пек хаксыз;
не, не аарды пулуксуз,
таа аарды дорулуксуз.
Дорулук-о пек гезекти,
зенгин елиндә өзекти,
ачан йашарды бенимнән, —
хеп сувазлардым елимнән,
ачан йашарды аалемнән, —
өпәрдим ону калемнән.
Геч йатардым, динч калкардым,
хеп да бир йола бакардым.

ЧЫКСА ОН ЙЫЛ
КАРШЫМДАН
(ЕСЛИ БЫ СБРОСИЛ
ДЕСЯТЬ ЛЕТ...)

Чыкса он йыл каршымдан,
олсам онбеш йашымда,
генчлиим гери шу дӧнсӱн,
ама гӱн бӱӱнкӱ олсун.
Зерӱ зорду о йыллар,
имдатсызды, айоллар;
Кысмет гелӱрди сийрек,
бизӱ дийлди о чӧрек,—
ба бейгирди бузлукта,
ба хорозду тузлукта,—
бузлукта оя гелӱрди,
тузлуктан кеди ийӱрди!
оф, оф, оф,
оф, оф, оф,
тузлуктан кеди ийӱрди!

ЕХ, ҚЫСМЕТ!
(АХ, ТЫ СЧАСТЬЕ!)

Ех, қысмет бу, дийл қорай!—
Не пәсмет, не дә малай!
Қысметимиз бизим дарды,
дийлди қолай, ама аарды.
Қысмет — о бир харцаклы,
қысмет — о бир пурцаклы,—
генгеринди көкүндә,
сайынынды текиндә,
жанаварын кужаанда,
жендеминди бужаанда.

КАРШ'ЛАШТЫМ БАН...
(ВСТРЕТИЛ Я...)

Карш'лаштым бән бир
                                    йалпаклан—
селәми вердим калпаклан.
Чол чыражы карш'ладым—
фланижиими баашладым.
Кафадарлан карш'лаштым—
үреми она ачтым.
Карш'лаштым ачан
                                    душманнан—
бән астым ону кушаамнан.

ЙОРТУ ОЙУНУ
(ПРАЗДНИЧНАЯ ПЛЯСКА)

Ойнайыңыз!— бу гүн
йортулу пек,
ешлениниз оннар,
ким дурэр тек!
Дум-чик-чик-чик,
Дум-чик-чик-чик!

Ха бир ойун кыврат,
ур дизини,
йа Йошчу, тоз фырлат,
кыр гөзүнү!
Дум-чик-чик-чик,
дум-чик-чик-чик!

Йорту шенник истеер,
йок сакланмаа,
чык, кендини гөстер,
савсакланма!
Дум-чик-чик-чик,
дум-чик-чик-чик!

Иа ол бир йаврушка,
йа ол боран,
дурма, ки десиняр:
«екмек харам»!
Дум-чик-чик-чик,
дум-чик-чик-чик!

Анын евеллердә
нәбардыныз,
насыл кысметә фал
атардыныз!
Дум-чик-чик-чик,
дум-чик-чик-чик!

Не басмалар варды
пләналардан,
не кехлә дүшәрди
йамалардан!
Дум-чик-чик-чик,
дум-чик-чик-чик!

Аарардыныз кысмет
сиз казанмаа,
кысмет са гезәрди —
моша чанаа!
Дум-чик-чик-чик,
дум-чик-чик-чик!

Бакыныз шинди сиз
кендинизә,
метедин! — йашамак
сарп буун биздә!
Дум-чик-чик-чик,
дум-чик-чик-чик!

* * *

Аачта емиш икижик,
не йашады чифтчижик!?
Йашады, зеет билмейрӑк,
собайы кемирерӑк,
үстү йыртыкты, йыртык,
йакажаа — йокту чыбык;
бажада лүзгӑр ести,
кенди дӑ енсер кести...

ДОБРУЖА ЙОЛЛАРЫНДА
(ПО ДОРОГАМ ДОБРУДЖИ)

Илкйаз гелди,
сокак чыкты
кушлары карш'ламаа;
иплик герди
ачыклыкта
кыр пайаа ташлара.

Генä еридер,
белалы йашлык —
«лехамити» дарсык дейжән;
бейгир са чекмеер —
едектән алып,
чамурда кендин едейжән.

Оф, аллахым,
малай өзсүз,
торбада фаланэр;
гök букавлы
булутлансын —
йаамур салынэр.

ЕХ КАХЫР...

(ЭХ, ГОРЕ...)

Ех сән, кахыр, кахыр,
кахыр үүрениксиз,
теңин варды бакыр,
гүүдән дә үрексиз.

Гүч гөлгә калардын
не хеп аарлыларда,
не мырылданардын
сән ий инсаннарда?

Зеет ихтизалары
не пек чок вермиштин,
дурук башчазлары
сән семелемиштин?

Не плат докурдулар,
беллериндә санжы,
тамах кокардылар
илкйазын топражыы!

Боярлар бакарды —
таа ий йок колайы:
чалмарда койарды
бир кырык софрайы.

Чифтчи, ийип кӧмрен,
йада труп, йтарды,
сүпүргедән теллән
дишлер'ни пакларды.

Уч АЖЫМ
(ТРИ БОЛИ)

Варды кысметсиз арам,
варды беним уч йарам
ен ажылы еримдә,
таман дүүләр үреемдә.

Йараларды бүүк ажыйлан,
нижә камчи бызаажыйлан;
не бир сууку калдырарды,
не сыжактан алдырарды.

Илк ажым — аачты евлат
хем да хасырсызды пат;
икинжи — карым хастайды
хем йалнаак ушаам
класстайды.

Учүнжү ажым өлөйди,
ки таа ислә бән өлөйдим:
пайжазым — бир дар анныкты
хем дә күйүм каранныкты,
зеет баарарды долу аазлан,
уур геләрди топал казлан...
үчлән ики бир ердә,—
ажыларды хер ердә.

ЧА-ХЭЙС...

Салкымныын ардындан
сабаа шылээр,
ча-хэйс, ча-хэйс;
бир еркен талига
уз тынгырдуур,
ча-хэйс, ча-хэйс.

Ачылэр, сечилер
илердä йол,
ча-хэйс, ча-хэйс;
өн диптä отурэр
бобайлан оол,
ча-хэйс, ча-хэйс.

Тä гөктä сакланды
битки йылдыз,
ча-хэйс, ча-хэйс;
өлч сән адым адым
йолу йалныз!
ча-хэйс, ча-хэйс.

Чыраан кафасында
калпак кара,
ча-хэйс, ча-хэйс;
пайлар арасында
вар бир тарла,
ча-хэйс, ча-хэйс.

О тарла боодайлан
таа пек ирак,
ча-хэйс, ча-хэйс;
биз да оол бобайлан —
ики чырак,
ча-хэйс, ча-хэйс.

Бизим гибисинä
зорду йашамаа,
хем зенгин иисинä
зорду расламаа.

ИА БИШЕЙ ОЙНА

(ПОПЛЯШИ-КА)

— Иа бишей ойна,
йа да чал бизә,
нижәлди сесләр,
ойуннар сиздә.

— Ески йок бишей
беним аклымда —
биәз сач дүшер
беним кафамдан.

Бән ажым сизи,
насыл аннадыйм,
бал мума бензеим
ачан башладым.

Чалдым ки дүүндә
истеим гостермәә,
башлайжам бирдән
раатсыз үүсүрмәә.

Ойун 'чин не дейим?—
Ойнадым бән вар,
ама гөзлерим
караражэklar.

Да салланажам,
дүшежәм ерә,
бела йапажам
сизә, генчлерә.

Гөрүн-еридим,
аар бана ондан,
чок зор гечирдим
бән йашамамда.

Сизә (саа олун)
ислә йол уйду,
беним сә йолум —
бир зиет йолуйду.

* * *

Кахыр сазлан шиширәрди,
кахыр шиштә пиширәрди.
Кахырлардылар биздә,
нижә бир кеди кездә.
Кахырларды чоклукта,
нижә синек боклукта,
кахырларды азлыкта,
нижә илан сазлыкта,
кахырлардылар бендә,
нижә хер бир факирдә.

ГЕНЧЛИК
(МОЛОДОСТЬ)

5 Д. Карачобан. Илк лаф.

БАШЧАДА КЫРНАК
ҚАЗЭРЫМ

(В САДОЧКЕ)

Башчада кырнак казэрым
хем казмажыыма бакэрым:
казмада вар бир отчаз,
севдамда вар бир адчаз;
отун ады чичежик,
севдамын ады Гержик.

ИСТЕИИШ.

(ЖЕЛАНИЕ)

Түркү ики сесчездән,
бән евленежәм тездә.
Бакыйм, сөлеер инсаннар,
кайнатам олсун аннар;
кайннам допак алмасын,
саде ажыламасын.
Кожам ко олсун пелтек,
ама севсин бени пек,
ташымасын елиндә,
саде тутсун белимдән.

СӨЛӘ БАНА...

(СКАЖИ МНЕ...)

Кыр бузуну, дережиим,
донакланды херержиин,
кыр олду чизи-чизи,
чожуклар — дизи-дизи.
сөлә бана, лүзгержик,
ангы чожук таа гержик,
сөлә бана, чөшмә пак,
ангысыйдыр таа йалпак,
ангысы бана уйар,
жапарлыымы да дуйар.

ААРЭЭРЫМ БАН...

(ИЩУ Я...)

Еркен бан ону чаарэрым,
хер гездик ердä аарээрым,
бан аарээрым — о бир куштур,
йувасыны унутмуштур.
Оф, салкым дурэр кефсизчä,
йуважык та пек үүсүзчä...
Нāны учтун, бülбүлүм?
Нāны гиттин, севгилим?

НЕЧИН?

(ПОЧЕМУ?)

Катим, беним Катим,
кара кашлы Катим,
рөкейи браксана,
бана да баксана.

Йок саалыын да бежим,
аз иплик ийиндә ми?
Хич паалы бән дийлим
оса үреенә ми?

Оса дүшлерә ми
чоктан инанәрсин?
Шинди денемәә ми
сән бени истеерсин?

Осайды сефтә ми
бана бакмаа аар лек,
осайды евдә ми
мамун чекишәр хеп?

Осайды сана мы
дийлим уйгун еш 'чин;
бән ми йан йатаным,
не бакмээрсын, нечин?

Дедиим лафымда мы
оса дурмадым бән,
осэйды севдин ми
оф, башкасыны сән..?

ПУНАРДА
(У. КОЛОДЦА)

Биäзыэр, геренни
ер нер'дä ~~вар,~~
пунарлар серенни
гыжырдээрлар.

Пунарда гержик кыз,
кофа илин,
чекер су,
блезикли
инжä ели.

Мор ширит ардында
уз асылэр,
гүл дудакларында
лаф сакланэр.

* * *

Кушчаз дурэр директә,
сечи кызлар сииректә,
бән сииреени долашырым,
гөзелликлинә шашырым.
«Шашма, айол, не биләсин,
зерә сән дә пек гөзәлсин».

СӨКМЕДИН ПЕЛИЖЕЕМИ

(ТЫ МНЕ КОСУ НЕ РАСПЛЕЛ)

— Есмер замбак сенди ми? —
танымээрым кендими.
Аарадым да чок чектим,
сыкы пелиини сөктүм,
байыр-чайыр саймадым,
кысметимдән аймадым.
— Байыр-чайыр гөзледин,
бән бекледим, өзледим.
Сән чок гездин, доймадын,
бени раата коймадын,
сөкмедин пелижееми,—
копардын үрежиими.

* * *

Кышын мы ачмаа,
чичек, истедин?
Сән ми, жан-кызчаз,
еркендән севдин?

Бән дә астым,
бән дә астым, оф, ама,
ки о дүшсүн,
ки о дүшсүн кофана.

* * *

Инжә иплик иинедә,
севдам гелир диимедә,
онун евжези узак,
бәнжәз олдум кахырсақ;
севгижиим она етмәз,
сайыкламам да битмәз.
Иплижәәм, копук йара,
олса зеегимә ара,
олса иплижәәм биәз,
севейим ону бираз!

СЕФТЕЛИК

(ВПЕРВЫЕ)

Гел йакын, кушчаз,
хабер бана чал,—
ешил фиданда
вар ешил бир дал.

Вар ешил бир дал
да конмаа сана,
йай канатлар'ны
да буйур она.

Бана таа севда
түркү чалмады,
сыжак гүүсүмдә
дуруп калмады.

Нерелердә о?
Ангы уурларда?
Билсәм о ери,
калажам ор'да.

Севӓ севежӓм,
доймайжам севмӓӓ,
не ичмӓӓ йстейжӓм,
хич не дӓ имӓӓ.

ДОСТУМ, ХОШ ГЕЛДИН БИЗӘ!

(ДОБРО ПОЖАЛОВАТЬ!)

Уч папшой бир тенедаң,
чекедежәм тә недән.
Достум, хош гелдин бизә!
Чык уклү, каршы дүзә,
бак берекетләр койу му,
папшой үч адам бойу му,
гөзелли ми даайымыз,
еректә ми баайымыз;
алманын үзү бениз ми,
кызларың үзү темиз ми.

БИР КЫЗЧАЗЛАН
ГЕРЖИЖАК

(С ДЕВУШКОЮ ХОРОШЕНЬКОЮ)

Бир кызчазлан гержежик
айдйынныклы гежежик.
Кызын са гөзү кескин —
биз кафадарыз ески.
Сачысайды кукуйлу —
севәrimo — о копкуйлу;
кыз иши сә севмели,
оз'ман бени беенмели.

ФЕРМАНЫН ТОКАДЫНДА

(У КАЛИТКИ НА ФЕРМЕ)

Илин гугуш канады,
не сә бәнжәз аннадым,
аннадым вақыдында,
ферманын токадында.
Севдам кочан гетирәрди,
жура сыклык чевирдәрди,
бакты ачан токада —
бени гөрдү орада;
гөрдүйнән о шашырды,
трактору да качырды.

СӨЛЕЙЖЕК ДАЛГА
(ВОЛНА ТЕБЕ РАССКАЖЕТ)

Илкйазын дал пурчекли,
бән северим герчекли:
мартур суутлерин дөрдү,
ани бекләркән гөрдү.
Гит та сор сән дерейя,
бән гезәрдим нерейя:
сөлейжек далга уфак,
ки йок бендә алдатмак,
сөлейжек далга ийри,
ки севдим сени бири.

АДАНМЫШ ЕРӘ
(НА МЕСТО СВИДАНЬЯ)

Аданмыш ерә
гелмә сән еркен,
геч та хич калма.
Бакарсам ерә,
сай севмеерим ки,
сай, ама браалма.

Хем дә гөрүштә
гулүмсә бирәз,
гүлмә дә ама.
Хем кырда, иштә
бенимнән сән каз
гери дә калма.

Хем бакышымдан
быразчык сакын,
ама коркма да. —
Да садә сендә
олажэк аклым,
назлы достумда.

ПУНАРА СУЙА ГИТТИМ

(У КОЛОДЦА)

Пунара суйа гиттим,
башчадан сес ишиттим,
бактым бән о тарафа —
кыз чаарарды шу лафа.
Аул узду тафтадан,
кыз гөзәлди аслыдан:
гунешчикти үзүндә,
ширетчикти гөзүндә.

ДОНЕМЕЖИН БИРИНДӘ

(У ПОВОРОТА)

Донемежин бириндә
дурэр кушчаз иримдә,
ики йапраан катында,
балдыранын алтында.
Куш күчүктүр — бүүәмәз,
йәр ирактыр — геләмәз.
Куш канады илинжә,
бән бекләрим гелинжә.

ГЕЛ, СЕВДАМ

(ПРИХОДИ, МИЛАЯ)

Гүн дирежи —
биӓз тел,
гел, севдажым,
бана гел.

Көпрү ени —
геч илин
о, ким беним
сечилим.

Гел, ким ишчи
хепсиндӓн,
беним калма
изимдӓн.

Бойум беним
гөрүмлү,
кашым кара,
өрүлү.

Биз топлээрыз
мержимек,
гел, ким север
иши пек.

Бән ишлеерим
каршыда,
мави тарак
башымда...

Гүн дирежини —
биӓз тел,
гел, севдажым,
таа тез гел!

ГУЛ МУ О?

(НИ РОЗА ЛИ?)

Ех кардашым, ба кардаш,
вар бир кыз бана бойдаш!
Гөз алмээр, бана бакэр,
аазчазындан бал акэр,
вар онсекиз йашлары,
кара көмүр кашлары.
О Бешалмада йашээр,
хепсижии она шашэр:
«Не пек гөзәл, не гержик
хем дә не пек генжежик!»
Анызда о йарышэр
йардыма да карышэр;
казма казэр, үздүрер,
йафклулары гездирер
Теклиф едер ойуна,
бракэр бакыйм бойуна.
Суйа гидер качарак,
судан гелер учарак,

сары гүллү хасасы,
үч буквайлан басмасы,—
илк буква — кенди ады,
икинжиси — йәр ады,
үчүнжү о букважык —
бир чичежик уфажык —
гүл мұ о, мержанка мы,
оса беним Лянкам мы!?

БЕНДА УМУТ ВАР

(ВЕРЮ Я)

Ол хеп шен, ол хеп шен,
кавакта кушчаз,
генишлен, генишлен,
сапада йолжаз.

Ач чичек, ач чичек,
колхоз алмалы,
түркүжү гележек
кызлар кумалы.

Ийил, ийил сән дерейә,
ий кокулу сүүт,
севгилик үреемә
беним гелсин бүүк.

Сиз үзүн, сиз үзүн,
узаа, булутлар,
дүүн олсун бу гүзүн
бендә умут вар!

ИАРДЫМ ЕТ

(ПОМОГИ)

Гелди илкйаз,
фесленни
тазә топраклар,
бол солуклу, наз тенни
сүүтлү алчаклар.

Хызланэр ешил сақыз
уч үзә урмаа,
йардым ет, севгили кыз,
шафкыны булмаа.

Сесинә кулак кур'жам,
уйур уйанык,
пенчерендә хем дур'жам,
сетә дайанык.

БЕКЛЕМЕК

(ОЖИДАНИЕ)

Ниструнун вар уч-башы
Бешалманын да — ташы,
саде бәним хеп кефсиз,
беклемәм дә биткисиз.
Не севдам өлә оя
гечер бизим звенойа?!
Гелсә таа тез севгижим,
да ачылсын үрежим,
да йашайлым аннашып
хем ишлейлим йаннашып,
үреклер'миз дурулсун,
казмалар'мыз урулсун!

* * *

Су исилди, балык калды
сувада,
севдам гитти, бәнжәз калдым
увада.

Йол уураклыы оларсайды —
ко гелсин,
бән кайылым генә бени
о севсин.

* * *

Суүндүрер йылдызлары,
уйандырэр кызлары,
кырларда каланнары,
раатсыз лүзгәр.

Ойнээр о беннәрлән,
өтер күпеләрлән,
онгун екиннәрлән
долэр гөзү.

Генчлерә сериндә
солунэр дериндән,
йолланэр ериндән
түркү гөзәл.

О туркү дийл дүзмә,
о түркү дийл дизмәк,
о түркү кендиси
буук севинмәк!

О түркү пеетлери —
генчлерин неетлери,
ани гидерләр
хеп илери.

ДУУН

(СВАДЬБА)

Уч сечи бейгир
чекер саадыжы,
геридән инсан
гидер — йок ужу...

Алажа не дүүн,
хору о олэр,
да назлы гелин
йатка-бал алэр.

Кара кирпичли,
да кыврак белли,
сансын дикили,
бир кеӕ гелин!

Хем гүвӕ ислӕ,
кудретли бойу,
бакышы не пак —
сызынты суйу.

ГЕЧМА

(НЕ ПРОХОДИ)

Гечмә пенчеренин
шафкказын йанындан,
сап беним капума,
чык инат йолундан.

Сән оларсан беним,
гежә бән ишлейжәм,
да кенар йастына
чичектән дикежәм.

ДЕРНЕКЛАР ДААЛДЫ
(РАСХОДИЛИСЬ ПО ДОМАМ)

Чи дүштү ерә,
дернекләр даалды,
далгасыз дерә
сокаклар калды.

Бойундан сачаан
учту йараса,
тә хептән чөкер
гежә карасы.

Гежә тә битер,
пек гечти хызлы,
битки гечирер
бир чожук кызы.

Ай са йалнызча
евинә гитсин,
йокту зерә ким
ону гечирсин.

СЕНИН КЫЗ-ООЛЛАРЫН

(ТВОИ ДОЧЕРИ-СЫНОВЬЯ)

Ватанын вар
бүүк йоллары,
орый чаарэр
кыз-оолары.

Неет илердä —
иш хайырлы,
генчлää хич йок
йол байырлы.

О ишледи
бежим сусуз,
зееттáйди дá
о коркусуз.

Ватан чаарды
завод курмаа,
да о гитти —
йок не дурмаа.

Йапты учак —
куш демирдән,
чок чыкарды
көмүр ердән.

Чок касаба
дүздү о таа,
хем пойразда
кести о даа.

Гитти зорда
о гүлерәк,
мемлекетә
севинерәк.

Дүн о сөкту
толока ер,
да генә о
йолда гидер...

Бүүн дә о бүүк
дерелердән
йакэр шафкы
херерлердә.

Бүүн дә кырда
о зааметтә,
бүүн дә учэр
үүсек гөктә...

...Ватанын не
бүүк йоллары
хем метинни
кыз-ооллары!

ИЧИНДЕКИЛӘР

Чекер йашамаа!

Илкйазын йолу	5
Бән түрку чаларым	7
Бактым бән йашамайа	10
Гелди илкйаз	11
Биз гидериз бүүк гунә	12
Зордайкан Ватаным	15
Чокер йашамаа	16

Баарышлык сеси

Баашла кендини	19
Ачан дүннә услу	21
Тарафым	23
Гел бизә	25
Женк бизә дийл ләзым	27
Ко кимсей анмасын	29
Бүүсун өмүр йапраа	31
Ләк — тык	33

Не дә чок чекмишик биз!

Бешалма	39
Кахыры север азы	41
Олдум бән чарык	42
Айлыкчылар	44
Зорду	46
Чыкса он йыл каршымдан	47

Ех, кысмет!	48
Каршлаштым бaн	49
Йорту ойуну	50
Не йашады чифтчижик	52
Добружа йолларында	53
Ех, кахыр	55
Уч ажым	57
Ча — хэйс!	59
Йа бишей ойна	61
Кахырлардылар бендä	63

Генчлик

Башчада	66
Истейиш	67
Сөлä бана	68
Агрээрим бaн	69
Нечин?	70
Пунарда	72
Сечи кызлар сниректä	73
Сөкмедин пелижееми	74
Авшам устү	76
Олса знетимä ара	78
Сефтелик	79
Достум, хош гелдин бизä!	81
Бир келзчазлан гержижик	82
Ферманын токадында	83
Солейжек далга	84
Аданмыш ерä	85
Пунара суйа гиттим	86
Дөнемежин бириндä	87
Гел, севдам	88
Гүл му о?	90
Бендä умут вар	92
Йардым ет	93
Беклемек	94
Су ийсилди	95
О түркү	96
Дуун	98
Гечмä	99
Дернеклär даалды	100
Сенин кыз-оолларын	101

9 коп.

Дмитрий Карачобан
ИЛК ЛАФ
(ПЕРВОЕ СЛОВО)

Стихи на гагаузском языке

Редактор *Д. Танасоглу*. Художник *М. Хазан*. Художественный редактор *В. Моцканюк*. Техн. редактор *Т. Курмава*.

Сдано в набор 10.XI.1962 г. Подписано к печати 20.V.1963 г.
Формат бумаги 70×90^{1/8}. Печати. листов 3,77. Уч.-изд. листов 1,89.
АВ02199. Тираж 500. Цена 9 коп. Заказ № 1807.

Государственное издательство «Картя Молдовеняск»
Кишинев, ул. Жуковского, 44.

2-я тип., Кишинев, Советская, 8.